

DEN SAMSKABENDE LANDSBY

MODEL FOR IGANGSÆTTELSE AF
SAMSKABENDE UDVIKLING I ET
LANDSBYOMRÅDE

Modellen for igangsættelse af samskabende udvikling i et landsbyområde er udarbejdet for Landdistriktspuljen under Erhvervsstyrelsen.

Tekst og foto Gemeinschaft

Gemeinschaft.dk

Gemeinschaft er en antropologisk analyse- og rådgivningsvirksomhed med speciale i hverdagsliv i byer og landdistrikter.

Januar 2019

Indhold

Baggrund og formål	4
Samskabelse	5
Case: Damme-Askeby på Vestmøn	6
Model for igangsættelse af samskabende udvikling i et landsbyområde	7
• Projektets greb	
• Kortlægning	
• Idékatalog til partnerskaber	
• Udvælgelse af ideer til partnerskaber	
• Drejebøger for igangsættelse	
Kommunikation og formidlingsplan	61

Baggrund og formål

En række udviklinger, herunder velfærdsstatens gradvise retræte og den stigende regionale, nationale og globale konkurrence om ressourcer af alle slags, gør fremtiden for mange mindre landsbyer i den såkaldte udkant af Danmark usikker. Landsbyer i hele landet trues af stagnation og affolkning med lukning af skoler og indkøbs-muligheder og af manglende udsigt til lokal beskæftigelse. Disse udviklingstræk skaber et voksende behov for, at landsbyer og lokalsamfund finder nye måder, hvorpå de kan bidrage til at sikre deres egen udvikling og fremtid.

Projektet *Den samskabende landsby* er født ud fra ønsket om at bidrage til at imødegå denne negative udvikling. Formålet med Den samskabende landsby har været at afprøve samskabelse som en *organiseringsform*, hvorfra et landsbyområdes aktører i en *fælles* og *strategisk* indsats kan deltage i udviklingen af deres landsby med henblik på at skabe øget beskæftigelse, bosætning og vækst. Projektets mål har været at *igangsætte* en sådan samskabelsesproces med etableringen af en række partnerskaber.

Den konkrete lokalitet for udviklingen af Den samskabende landsby har været Damme-Askeby på Vestmøn. Med et økonomisk tilskud fra Landdistriktspuljen og mange frivillige timer fra Vestmøn Lokalråd, Fonden Møns Bygningsfornyelse, Vordingborg Kommune og lokale erhvervsdrivende samt assistance fra den antropologiske rådgivningsvirksomhed, Gemeinschaft, er projektet blevet gennemført fra januar 2018 til februar 2019.

Med denne model for samskabelse i et landsbyområde ønskes videregivet nogle af de erfaringer, som er blevet høstet ved samskabelsen i Damme-Askeby. Håbet er, at andre landsbyområder kan drage nytte af erfaringerne i deres arbejde med at genskabe troen på og arbejdet med *deres* landsbys overlevelse. Modellen henvender sig primært til lokalråd, lokale foreninger, såkaldte ildsjæle og de kommunale forvaltninger, der arbejder med landsbyernes udvikling og overlevelse.

At redde en landsby fra langsomt at hende er en lang og krævende proces med mange former for tiltag. Og der er produceret mange gode forslag til, hvordan landsbyer på forskellig vis kan tage sagen i egen hånd, eller gennem tværgående landsbysamarbejde øge chancen for overlevelse. Denne model kan på ingen måde tilbyde at ”redde” landsbyer eller erstatte andre forslag. Det, modellen kan, er, at tilbyde en *opskrift*, som truede landsbyer uden videre kan benytte sig af i det langvarige arbejde, som står foran dem. Dvs. der er tale om meget enkle greb med al vægten lagt på *at komme i gang*. Opskriften kan måske forekomme nogen at være lovlig forsimplet, men vores erfaring er, at selv om en landsbys aktører og borgere kan være nok så engagerede og velinformede, så kan det være svært at tage det første skridt og få banket på naboens dør og mobiliseret de fælles ressourcer. Ligesom det kan være svært at prioritere mellem gode ideer og få beskrevet, hvordan man kommer videre. Nogle gange kan en enkel opskrift være en god hjælp – lidt ligesom når man står i et køkken.

Tak til Vestmøns Lokalråd og de mange lokale aktører og borgere for deres aktive deltagelse i projektet!

Samskabelse

Samskabelse er efterhånden et velkendt begreb og greb i mange sammenhænge, og navnlig i kommuner og lokalsamfund er der arbejdet med forskellige grader af borger- og aktørinddragende samskabelse.

I projektet Den samskabende landsby har vi arbejdet ud fra en umiddelbar forståelse af begrebet, der dækker over en proces, hvor forskellige aktører og borgere går sammen om at definere og udvikle kerneområder inden for velfærden i deres lokalområde. Med aktører sigtes der til mere 'formelle' størrelser såsom lokalråd, foreninger, erhvervsdrivende i bred forstand, kommunen og andre, som har interesse i udviklingen af byen og lokalområdet, og som har nogle ressourcer at bakke interessen op med. Det betyder, at borgere primært er repræsenteret igennem deres virke i regi af lokalråd, forenings- eller erhvervsliv.

Det afgørende har ikke været de finere afgrænsninger af begrebet i forhold til andre former for inddragelse og medvirken i lokal udvikling. Det væsentlige for Den samskabende landsby har været en organisationsform, som fortløbende udgjorde en åben invitation til alle byens aktører (og borgere) om at deltage i en fælles udvikling af centrale funktioner i deres egen landsby, deres eget lokalsamfund, for derved samtidig at øge lokalsamfundets evne til og engagement i at tage vare på deres egen fremtid.

Ønsket har eksplicit været, at det ikke var udefrakommende, der skulle definere problemerne og deres mulige løsning, men aktørerne og borgerne selv. Udefrakommende kræfter bør naturligvis altid bydes velkomne, hvis de har noget at bidrage med, fx i form af ideer og facilitering, men lokal udvikling sikres bedst gennem lokale kræfter.

Case: Damme-Askeby på Vestmøn

Damme-Askeby udgør med sammenvoksningen af byerne Damme og Askeby en langstrakt landsby på Vestmøn. Byen rummer skole, idrætsanlæg, børnehave, ældrecenter, Dagli Brugsen, en kunsthall, en kro samt enkelte andre erhverv. Landsbyen fremstår ved første øjekast som en sted, hvor der ikke er den store aktivitet. Men hvis man løfter en flig af overfladen, vil man bl.a. se et rigt foreningsliv, et kunstliv, et aktivt lokalråd og flere nye små virksomheder.

Landsbyens fremtid er dog skrøbelig. Byen er demografisk udfordret med stagnation i befolkningstallet og mange pensionister. Der er en del nedslidte huse og et dalende serviceniveau. Erhvervslivet og dermed beskæftigelsesmulighederne er generelt truet, skolerne er presset af faldende elevtal, og den lokale indkøbsmulighed, Dagli' Brugsen, ømmer sig fortløbende over dalende omsætning.

Men Damme-Askeby har samtidigt et godt potentiale for både øget vækst og bosætning og måske især knyttet til turisme. Møn er kendt for sin storslåede natur, herunder Møns Klint, men senest også for den naturskønne vandrerute, Camønoen, vilde mountainbikeruter og Dark Sky; og Møn-Nyord er netop blevet udpeget til Danmarks første UNESCO Biosfære-område. Der forventes derfor også en stigning i cykel- og vandreturismen de kommende år. Og Damme-Askeby vil kunne få sin andel i denne stigende turisme.

Lokalt anser man det for en forudsætning for en udvikling og vækst, at landsbyen og Vestmøn får udviklet det nuværende begrænsede serviceniveau. Vestmøn Lokalråd, Vordingborg Kommune og lokale ildsjæle arbejder da også ihærdigt på erhvervsudvikling, bosætning af beskæftigelsesmuligheder, bl.a. i tilknytning til turismen, men også på sikring af børne- og skoleinstitutioner i lokalområdet og på fastholdelse af mulighederne for at handle lokalt.

Damme-Askeby er således på flere måder et ikke atypisk eksempel på den situation, som mange andre danske landsbyer befinder sig i. Der er ofte et godt fundament af frivillighed og virkelyst, men det er vanskeligt at få skabt en fælles og strategisk retning i de mange og spredte ideer og aktiviteter, der kan bidrage til at sikre lokalsamfundets udvikling og fremtid. I tilfældet Damme-Askeby og egnen omkring byen tog Vestmøn Lokalråd initiativ til samskabelsesprojektet og dannede den styregruppe med lokale aktører, Vordingborg Kommune og Gemeinschaft.

Model for igangsættelse af samskabende udvikling i et landsbyområde

Modellen tilbyder en meget enkel fremgangsmåde til, hvordan en samskabende organisering kan igangsættes i en landsby og dets lokalområde med henblik på at skabe udvikling. Modellen beskriver, hvordan faserne *typiske* vil kunne gennemføres.

Baseret på erfaringerne fra samskabelse i Damme-Askeby på Vestmøn er modellen opbygget i fire hovedfaser. Hertil kommer en indledende beskrivelse af projektets greb og en afsluttende kommunikation af projektet og formidlingsplan tiltænkt både lokale, kommunale og nationale interesserede.

Projektets greb

Beskrivelse af det overordnede projektforsløb.

Fase 1:

Kortlægning Indledningsvis beskrives, hvordan samskabelsesprocessen tager afsæt i en grundig kortlægning af hvilke private og offentlige aktører og borgere, der er i landsbyen og landsbyområdet: Hvem er de? Hvilke udfordringer står de med? Hvad er deres udviklingsperspektiver?

Fase 2: Samskabende idéudvikling

I denne fase redegøres der for, hvordan en samskabende workshop med landsbyområdets aktører blev planlagt og gennemført med henblik på at tilvejebringe gode ideer til kommende partnerskaber, og som rummede synergi i forhold til lokale udviklingsplaner.

Fase 3: Prioritering af partnerskaber

I denne fase beskrives det kort hvilke parametre om vækst, økonomi, implementering, samskabelse, opbakning og kobling til øvrige planer for området, der medførte et antal prioriterede partnerskaber, der samtidig var realistiske at arbejde videre med.

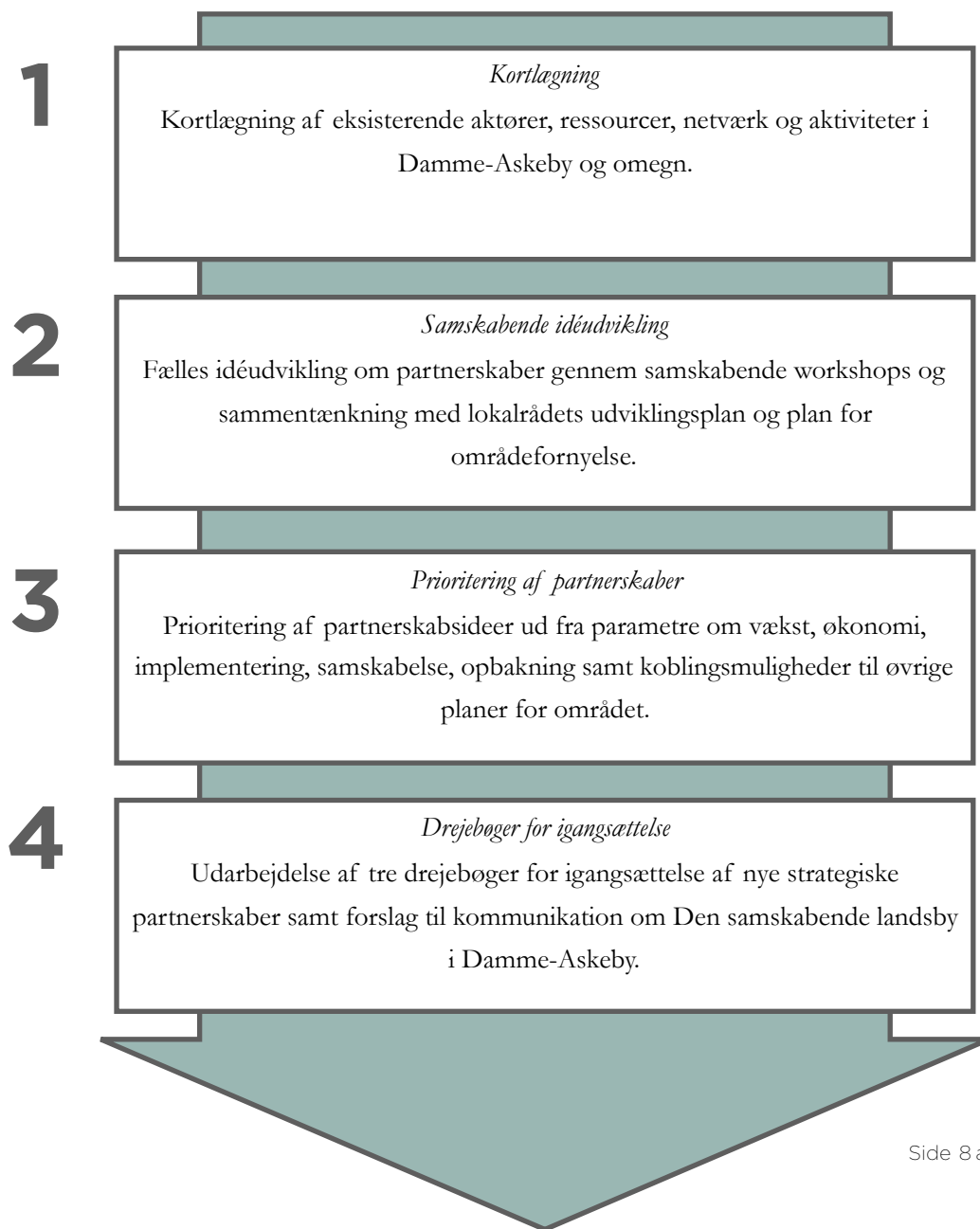
Fase 4: Drejebøger for igangsættelse

Afslutningsvist blev der udarbejdet tre meget konkrete drejebøger for igangsættelsen af nye, strategiske partnerskaber i landsbyen og landsbyområdet.

Kommunikation og formidlingsplan

Kommunikation af projektets og en plan for formidling.

Projektets greb

Kortlægning

Formål

Repræsentanter fra private og offentlige organisationer samt foreninger i Damme-Askeby tilkendegav i opstarten af projektet, at de savnede et overblik over eksisterende aktører i området. Derfor var første del af projektet, at foretage en antropologisk kortlægning, hvor vi gennem en række interviews med både private og offentlige aktører i og omkring Damme-Askeby skabte et overblik over lokalområdets aktører, ressourcer, og aktiviteter, og de udfordringer og muligheder, som de stod med.

Kortlægningen blev udmøntet i

- 1) en række kort, der illustrerer Damme-Askebys forskellige aktører og forbindelserne mellem disse, og
- 2) en oversigt over hver enkel aktørs nuværende aktiviteter og udfordringer og deres perspektiver på fælles udviklingsinitiativer.

På de næste sider følger i korte uddrag eksempler på kortlægningen af lokalområdets aktører med særligt fokus på ovennævnte. Ud over interviews med disse og andre aktører, er der foretaget interviews og uformelle samtaler med en lang række af byens og områdets borgere.

Dagli' Brugsen

Dagli' Brugsen er både et fysisk og mentalt midtpunkt i byen og bliver af mange i byen omtalt som absolut central for byens eksistens

Dagli' Brugsen har 27 på lønningslisten, svarende til 11 fuldtidstillinger.

Dagli' Brugsen...

- oplever stor konkurrence: *"Der er jo en del udfordringer - markedet er meget svært og vi oplever stor konkurrence fra discountbutikker rundt omkring."*
- har flere samarbejdsaftaler med lokale producenter: *"Det er blandt andet med Isle of Møn og Hårbølle Mejeri."*
- har forsøgt sig med mange udviklingsorienterede tiltag: *"Der går dog meget tid og energi med den daglige drift."*
- har flere uformelle samarbejder med lokalsamfundet. *"Vi var jo til åbent Møn Retreat, hvor vi alle endte nede på gulvet til forskellige yogaøvelser."*

Udviklingsperspektiver

Dagli' Brugsen ser bla. muligheder i:

- 'Madfællesskaber' med flere lokale aktører. *"Mest af alt for fællesskabets skyld."* Men også for at skabe bedre opbakning til Dagli' Brugsen. *"En del af det at bo i 'Udkantsdanmark', er at man støtter den lokale Brugs."*
- Tankstation. *"Da den sidste tankstation lukkede i byen gjorde jeg alt for at undersøge, hvordan vi kunne få en ny. Det kostede dog 2 millioner kr."*

Damme Kro

Drives af ejeren og benytter løst ansatte ifm. arrangementer. Åbent hele året og har fuldt hus fredag og lørdag.

Tiltrækker både turister og lokale. Fokus er ud over alm. gæster på arrangementer for lokale foreninger og virksomheder.

Damme Kro ...

- fungerer som eneste faste restauration i området.
- fungerer også som mødested ifm. private arrangementer, generalforsamlinger og borgermøder.
- har økonomiske udfordringer: Kroejeren fremhæver, at det er vanskeligt at drive kroen: *"Det løber kun lige rundt for mig."*
- har udfordringer med salg af kroen. Kroejeren ønsker at sælge kroen, så den forbliver kro, *"Men jeg har svært ved at finde en potentiel køber."*

Udviklingsperspektiver

Damme Kro ser muligheder i:

- Kroen bliver fastholdt og udviklet som både restaurant og mødested mv.

Fanefjordhallen (Fanefjord IF)

Der er primært to brugsformer af hallen: Fanefjord IF (FIF) bruger den til idræt, og hallen bruges derudover til diverse arrangementer. Hallen drives af en bestyrelse på 5.

FIF har fast gymnastik og badminton i hallen, og samarbejder med andre foreninger, fx ifm. fodbold og hockey.

Fanefjordhallen ...

- får ideer til brug af hallen fra lokalsamfundet, men efterlyser konkrete initiativer og opbakning i hverdagen: *“Det er jo ikke fordi folk står i kø, for at blive medlem. Når vi indkalder til generalforsamling, kommer der ikke rigtig nogen.”*
- har samarbejdsarrangementer med skolen og plejecenteret, fx *“Rolatortræf”*. *“Det er tit initialiver, som laves oppe fra centeret af.”*
- Hallen bruges derudover til arrangementer som fx loppemarked og cirkus.

Udviklingsperspektiver

Fanefjordhallen ser muligheder i:

- Bagagerumsmarked: *“Vi har haft en stor drøm om, at lave et bagagerumsmarked. Det håbede vi at gøre sammen med Vestmøns Lokalråd. Vi vil gerne lave noget af det sammen med andre.”*
- Events. Bestyrelsen og formanden er meget interesseret i, at hallens kapacitet benyttes til *“folkelige events”*: *“Vi har tidligere arrangeret foredrag med Chris MacDonald.”*

Fanefjordhallen Plejecenter

Plejecenteret har 70 ansatte og er dermed den største arbejdsplads i området.

Der er 39 faste beboere og ca. 160 ældre i hjemmeplejeservice.

Fanefjord Plejecenter ...

- er et knudepunkt i byen, der huser borgermøder og indgår i flere samarbejdsprojekter med aktører i lokalområdet. Heriblandt *“hallen, skolen, børnehaven og lokalrådet.”*
- er åbent for alle: *“Vi vil gerne gå fra, at være et lukket sted hvor ældre er, til at være et åbent sted, hvor alle kan færdes”.*
- har bureaukratiske udfordringer: *“Jeg kunne godt tænke mig, at vi var et beboerhus for alle. Men det kan vi nok ikke, da det er i strid med lovgivningen”.*

Udviklingsperspektiver

Fanefjord Plejecenter ser muligheder i:

- at få et eget køkken. Et initiativ udviklet i samarbejde med Vordingborg Kommune og Vestmøns Lokalråd.
- at etablere et varmvandsbassin. *“En af vores store drømme er også, at etablere et varmvandsbassin og et indendørs aktivitetscenter.”*

Fanefjord Skole

Fanefjord Skole har ca. 30 medarbejdere og 100 skolebørn. Skolen har ét spor gående fra 0. til 6. klasse.

Fanefjord Skole ...

- *“går en svær tid i møde”,* siger lederen. Om 2 år vil der ikke være særlig mange nye børn. Lederen: *“Det kan jeg godt få lidt ondt i maven af at tænke over”.*
- *“der ligger jo 3 privatskoler her i området”.* Fanefjord Skole har problemer med at konkurrere med “de attraktive friskoler”.
- samarbejder på kryds og tværs med mange forskellige aktører, som fx Fanefjordshallen, cirkusklubben og plejecenteret.
- ser sig selv som midtpunkt for udvikling. *“Skolen og Brugsen er jo de vigtigste institutioner i forhold til at sikre udvikling og forsat tilflytning”.*

Udviklingsperspektiver

Fanefjord Skole ser muligheder i:

- at få fortalt Den Gode Fortælling om skolen og om det at være barn og vokse op på Vestmøn for at vende udviklingen: *“Der er masser af gode fortællinger at fortælle.”* Skolen vil gerne være drivkraften i et samarbejde om at få indsamlet og formidlet disse historier.

Hårbøllehuset

Lokalt kulturhus i Hårbølle. Drives af en frivillig bestyrelse bestående af ti medlemmer.

Der er ca. 150 husstande fra området, som er medlemmer.

Hårbøllehuset ...

- er et samlingssted og kulturhus. *"Hårbøllehuset er landsbyens hus men samtidigt også et kulturhus, som tiltrækker turister fra hele Sjællands-området."*
- har et tæt samarbejde med Scene 1, som står for at arrangere musik, dans og litteraturoplæsning.
- bruges primært af folk fra Hårbølle-området.
- er sommercafé 4-5 uger sæsonen med hjælp fra frivillig arbejdskraft. Overskuddet sættes ind på en opsparingskonto.

Udviklingsperspektiver

Hårbøllehuset ser muligheder i:

- at der sker en idéudveksling og -udvikling mellem kræfter i Damme-Askeby og Hårbølle/Hårbøllehuset vedr. fremtidige kulturudbud i området, og at Hårbølle huset kan bidrage til at få skabt det efterlyste fysiske og mentale samlingspunkter i Damme-Askeby.

Isle of Møn Gin

Producerer og sælger gin udelukkende bestående af råvarer fra Møn.
Producerer derudover også snaps og læskedrikke.

Virksomheden ejes og drives af et ægtepar.

Isle of Møn Gin ...

- har en nicheproduktion fremfor masseproduktion: *“Vi ønsker ikke at sælge vores gin til samtlige supermarkeder i Danmark. Vi vil have mulighed for at forny os selv og vores produkter, når vi selv vil.”*
- samarbejder med Dagli' Brugsen, hvor ginen forhandles til lokale og turister.
- arrangerer arbejdsdage, hvor frivillige fra Møn og andre går ture og samler de egnspecifikke råvarer.

Udviklingsperspektiver

Isle of Møn Gin ser muligheder i:

- at udvide og ansætte medarbejdere på sigt.
- at arrangere cocktailkurser for turister, hvorfor et samarbejde om overnatningsmuligheder og steder til afholdelse af fester kunne bruges.
- at arrangere en arbejdsuge i sommerferien, hvor turister og lokale kan få indblik i produktionen af gin. Evt. i samarbejde med andre lokale fødevarerproducenter.

Kok og Rul

Tidligere ejere af skolen i Fanefjord Teaterbygning. Kok & Rul arbejder med mange projekter, fx catering, udlejning, musikforening, café og overnatning til turister.

Der er to ejere og pt. ingen andre ansatte.

Kok & Rul ...

- vil gerne være et supplement til andre erhversdrivende i området og *“bidrage til at tiltrække turister og skabe flere folkelige musiktilbud til lokale i Damme-Askeby.”*
- ønsker at samarbejde med lokale aktører: *“Der er plads til alle, og det er jo bare godt, at der er så mange ressourcer og en generel vilje til at skabe noget her i Damme-Askeby.”*
- har mange ideer på tegnebrættet “Kok & Rul Catering”, “Kok & Rul Party”, “Kok & Rul Sleep”, “Kok & Rul Foodtruck” samt “Kok & Rul Café”.

Udviklingsperspektiver

Kok & Rul ser muligheder i:

- Faste aftaler omkring catering i samarbejde med andre lokale aktører, fx Møn Retreat og Saftstationen.
- Musikarrangementer/musikforning med en mere “folkelig appel” for et bredere publikum. Sparring med relevante aktører, fx Hårbøllehuset, Scene 1, og Saftstation.

Kunsthal 44 Møn

Kunsthal med fokus på samtidskunst. Arbejder blandt andet med inspiration fra FLUXUS-bevægelsen. Der er tilknyttet lokale kunstnere og en deltidsansat.

Kunsthallen er lokaliseret i et nedlagt autoværksted. Der arbejdes lige nu med en større ansøgning til udviklingen/udvidelsen af de fysiske rammer.

Kunsthal 44 Møn ...

- har modtaget en bevilling til en udvikling af stedets fysiske rammer.
- vil med udviklingen af de fysiske rammer kunne tiltrække flere kursister og turister: *“Vi vil gerne forlænge sæsonen for besøgende.”*
- efterlyser en café i Damme-Askeby: *“Vi plejer ofte at sende besøgende ud til Hårbøllehuset, når sommercafeen er åben.”*
- samarbejder med de lokale skoler, hvor elever kommer på besøg til omvisning og undervisning.

Udviklingsperspektiver

Kunsthal 44 Møn ser muligheder i:

- at indgå professionelle samarbejder med lokalsamfundet: *“Det skal være professionelle aktører ikke noget halvhjæltigt”.*
- at der åbnes en café i Damme-Askeby for det stigende antal besøgende: *“Et godt sted til en café kunne være ved Brugsen, der er professionelle.”*

Mejeriet

Mejeriet ejes af Fonden Møns Bygningsfornyelse, en initiativgruppe under Møns Bank, som overtog bygningen i 2013-2014. Målet er at finde en bæredygtig fremtid for Mejeriet.

Mejeriet ...

- vil udvikle en konkret forretningsmodel, hvor driften de næste 10 år er sikret:
“Der er en masse gode ideer, men ingen som kan sikre en bæredygtig driftøkonomi.”
- er godt klar over, at der blandt borgere og aktører i området er modsatrettede meninger om dets fremtid.
- har modtaget en bevilling gennem Underværker (Realdania).
- Der er pt. fokus på tre projekter:
 3. Kulturhus ‘Mælkevejen’.
 4. Markedsplads for lokale produkter, evt. i samarbejde med COOP og Dagli’ Brugsen.
 5. Vandcenter Vestmøn, som skal kombinere vandværk, showroom og undervisningscenter for moderne drikkevandsteknologi.

Udviklingsperspektiver

Mejeriet ser muligheder i:

- at der pt. arbejdes videre med en konkret plan for Vandcenter Vestmøn.
- at muligheder for andre projekter samtidig undersøges, fx en idé om “Legeuniverset Møn”.

Møns Bank

Banken har 90 medarbejdere.

Hovedkontoret er i Stege, og banken har godt 20.000 kunder fra Møn og Sydsjælland.

Møns Bank ...

- ser sig selv som en katalysator for udviklingen på Møn.
- har igennem tiden støttet forskellige tiltag og initiativer på Møn både økonomisk og i form af sparring, fx har banken støttet Dansk Samlermuseum, Teaterskolen, og Hårbøllehuset.
- har et filial i Damme-Askeby. Det er dog ubemandet, og bruges kun til rådgivningsmøder.
- har ikke truffet beslutning om bygningens fremtidige brug: *"Hvis den skal sælges til anden brug, skal det være til noget, der er til gavn for lokalområdet"*.

Udviklingsperspektiver

Møns Bank ser muligheder i:

- at banken engagerer sig i lokale udviklingsinitiativer og tilbyder økonomisk sparring og støtte.
- at banken tilbyder hjælp til videreformidling af initiativer, idet den har et stort netværk på hele Møn og Sydsjælland.

Møns Retreat

Kursuscenter med fokus på fysisk og mental velvære, herunder meditation, yoga og mindfulness.

Møn Retreat drives af fem ansatte, hvor én står for drift og strategi. Udover dem er der tilknyttet en række frivillige, som bor på steder.

Møn Retreat ...

- har åbent hele året, men højsæsonen er i sommerhalvåret, hvor mange kursister besøger stedet.
- *“vil gerne udvide sæsonen og satse på flere kurser for virksomheder rundt fra hele landet. På den måde kan vi holde omsætningen oppe i hverdage og vintersæsonen”.*
- ønsker bedre kontakt med lokalområdet. Arrangerer meditation og yoga for lokale borgere: *“Vi vil gerne opnå en større grad af lokal samhørighed”.*

Udviklingsperspektiver

Møn Retreat ser muligheder i:

- et samarbejde med lokale aktører i forhold til afvikling af større events og overnatning, hvor man bl.a. kan søge sparring og anden hjælp. *“Det gør vi jo allerede sammen med Sæftstationen, Hårbøllehuset og den gamle teaterbygning. Så sådanne nogle ting er der lige rundt om hjørnet, og dem vil vi meget gerne indgå et samarbejde med.”*

Saftstationen

Den gamle roesaftstation blev opkøbt af et ægtepar med relation til Vestmøn.

Saftstationen renoveres i øjeblikket, og den ydre facade er tæt på at være færdig. Den indre del istandsættes, så den fortsat kan bruges til events og ferielejligheder.

Saftstationen ...

- bruges til bl.a. bryllup, musikarrangementer og kunstudstilling: *“Den skal kunne bruges af alle.”*
- *“det skal være et hus for hele byen, uden at konkurrere med nuværende tilbud: Det skal dog ikke være gratis, men kunne løbe rundt driftmæssigt.”* Stedet drives “con amore.”
- samarbejder i øjeblikket med Scene 1 og Møn Retreat bl.a. udlejes lokalerne til forskellige events.

Udviklingsperspektiver

Saftstationen ser muligheder i:

- at være samlingssted for byen, et ‘Byen hus’ som kan lejes af alle til forskellige events, møder og lignende.
- at bygningen og de forskellige events vil kunne lokke folk til området.

Smykkemuseet

Smykkemuseet ejes af tidligere galleriejer i Stege. Det drives med hjælp fra frivillige.

Det har åbent 4 ugentlige eftermiddage i sommersæsonen. Ellers åbnes kun efter aftale. Museet får på et godt år besøg af godt 3000 besøgende

Smykkemuseet ...

- "har det svært", siger ejeren: *"Jeg er snart et af de eneste museer tilbage."*
- efterspørger samlingspunkter for lokale i Damme-Askeby: *"Der er mange steder for turister, men vi mangler et samlingssted for de lokale. Et sted, der er vores."*
- ønsker at videregive museet, men *"vi mangler nye unge kræfter til at tage over"*.

Udviklingsperspektiver

Smykkemuseet ser muligheder i:

- et lokalt turistsamarbejde mellem bl.a. Saftstationen og kroen.
- organiserede ture til gravhøje og andre fortidsminder i nærområdet. Det vil kunne tiltrække flere turister til området.

Vestmøns Lokalråd

Vestmøns Lokalråd består af frivillige og udgør et demokratisk led mellem borgere på hele Vestmøn og Vordingborg Kommune.

Lokalrådet består af en bestyrelse på 9.

Vestmøn Lokalråd ...

- beklager, *“at børnefamilier ikke har tid til lokalrådsarbejde: Vi forsøger, at tiltrække flere yngre medlemmer, men det jo åbenbart os ældre, som brænder for det.”*
- holder dog flere åbne møder, hvor de modtager ideer fra borgerne.
- arbejder lige nu sammen med plejecenteret på at åbne køkkenet på plejehjemmet, *“så der kan laves bedre mad til de ældre.”*

Udviklingsperspektiver

Vestmøn Lokalråd ser muligheder i:

- at der etableres en Landsbypedel i området til forskønnelse af byen og området..
- at der investeres i Mejeriet.
- at Tilflytterhuset udlejes.

Der henvises i øvrigt til de mange overvejelser og forslag i lokalrådets nye udviklingsplan.

Samskabende idéudvikling

I forlængelse af kortlægningen blev der afholdt to workshops for byen og områdets aktører og borgere. På de to workshops blev ideer til nye partnerskaber og nye projekter fremkommet gennem kortlægningen og senere fremkommet ideer fremlagt og diskuteret.

Der blev i forlængelse af workshopsforløbene herefter sammensat et samlet idékatalog bestående af følgende delelementer:

1. Ideer fremkommet gennem kortlægningen.
2. Kvalificering af ideer og nye ideer fremkommet gennem drøftelser i de to workshop.
3. Ideer og planer fra Vestmøn Lokalråds Lokale Udviklingsplan for 2018-2021 og Vordingborg Kommunes Områdefornyelsesplan.

Idékatalog

Tre fokuspunkter for idéudvikling

Med henblik på at skabe et fundament for den videre samskabelse i Damme-Askeby og på Vestmøn blev der i samarbejde med projektets styregruppe udvalgt tre indsatsområder for udvikling:

1. Samskabelse og udvikling af Damme-Askeby og omegn skal først og fremmest sikre **basal service** i området. Det er helt afgørende for livet og bosætningen i byen og området at centrale funktioner som blandt andet Dagli' Brugsen, børnehaver og skoler bevares
2. Samtidigt skal Damme-Askeby blive et endnu mere attraktivt sted at drive og starte virksomhed. Ved at fokusere på nye strategiske partnerskaber skal der skabes vækst og nye arbejdspladser inden for **lokale erhverv**.
3. Endelig skal nye partnerskaber og initiativer inden for **turisme** gøre Damme-Askeby til oplagt destination for danske og udenlandske turister, der besøger Møn. Ved at fokusere på en samlet og koordineret indsats blandt aktører i Damme-Askeby og omegn vil der kunne skabes vækst i turismen på Vestmøn.

Idékatalog

Basal service

Damme-Askeby er en velfungerende landsby, hvor børn kan sendes i både børnehave og skole, ældre kan få den nødvendige pleje ved plejecenteret og lokalsamfundet kan mødes og gøre deres indkøb i Dagli' Brugsen. Bussen kører punktligt gennem byen hver eneste time og tager folk med til Stege eller Vordingborg.

Som tilflytter i Damme-Askeby og omegn findes der også en bred vifte af alternativer til de kommunale institutioner. Møns private skoler og børnehaver omtales som stærke ressourcer for området.

Udsigt til faldende børnetal på Fanefjord Skolen og en haltende omsætning ved Dagli' Brugsen truer dog to af byens vigtigste knudepunkter.

Der efterspørges derfor nye tiltag, som kan vende udviklingen og sikre en bevarelse af både folkeskolen og Dagli' Brugsen i Damme-Askeby. Områdefornyelsen og nye partnerskaber skal her være med til at skabe et mere livligt centrum foran Brugsen, hvor folk fra hele området i højere grad samles. Det skal derfor gøres endnu mere attraktivt for tilflyttere og erhvervsdrivende at flytte til Damme-Askeby.

Der tales i den sammenhæng om behovet for en større synlighed og et bedre overblik over områdets institutioner og foreninger, så både det nuværende lokalsamfund og potentielle tilflyttere kan få større indsigt i områdets ressourcer og muligheder.

Idékatalog

Basal service

- Ansøgning af midler til benzintank ved fx Dagli' Brugsen.
- Samarbejde mellem folkeskole og privatskole — et offentligt-privat samarbejde på børne- og skoleområdet med en vis grad af fælles strategi- og udviklingsplan.
- “Vestmøn Portal” — med overblik over aktiviteter og udvikling i området.
- Folkecafé med udviklingsoplæg.
- Beboerhus som samlingssted for byen og lokalområdet.
- Landsbypedel.
- Aktiviteter for lokalsamfundet.
- Varmvandsbassin ved Plejecenteret.
- Fibernet-samarbejde med Hårbølle og Vindebæk.

Idékatalog

Lokale erhverv

Lokalproduktionen på Møn og Vestmøn har gennem de seneste år set en opblomstring af forskellige fødevarer specialiteter som fx gin fra Isle of Møn samt oste fra Hårbølle Mejeri.

Flere steder i Damme-Askeby sættes der på at etablere lokaler til events, koncerter, bryllupper og lignende. Det gælder fx den gamle teaterbygning og Saftstationen, der vil åbne dørene for arrangementer for både lokale beboere og turister.

Damme-Askebys placering tæt på både motorvej, natur og vand samt billige huspriser er med til at kunne gøre området til et attraktivt sted for enkeltmandsvirksomheder og andre mindre erhverv.

Udfordringerne er dog at få markedsført stedets fordele og potentialer og de allerede eksisterende positive historier. Konkret efterspørges et iværksætternetværk, hvor lokale virksomheder kan arbejde sammen og samtidigt etablere sparring til nye potentielle iværksættere i området.

Idékatalog

Lokale erhverv

- Fælles branding af Damme-Askeby. Køb af stand ved messer. (fx Møde & Event Messe 2019).
- Netværk for etablering af virksomheder i Damme-Askeby.
- Udviklinga en 'iværksætterpakke' med kontor, sparring og bolig.
- Landsbykoordinator - koordinering af ideer, aktører, hjemmeside branding med videre.
- Vandcenter VestMøn i det gamle Mejeri. Vandværk, showroom og eksperimentarium.
- Kontorfællesskab for enkeltmandsvirksomheder.
- Fælles portal for booking - oplevelser, overnatning, spisning, koncerter og events.

Idékatalog

Turisme

I Damme-Askeby findes på nuværende tidspunkt en række attraktioner for turister og andre besøgende. Fx leder Camønoen og europæiske cykelruter gående og cyklende turister gennem byen, og Smykkemuseet og Kunsthall 44 Møen besøges af turister i sommerperiode, og festivaler og yogakursuser ved Møn Retreat tiltrækker kursister.

En mangel på en klar identitet som både by og turistedestination og en manglende bymæssig fortætning med butikker og spisesteder i den over to kilometer lange landsby gør det dog svært for alvor at tiltrække turister og fastholde dem i byen.

Der er dog et voksende momentum for turisme på hele Møn, hvor især Camønoen, Dark Sky og UNESCOs udnævnelse af et biosfæreområde på Møn er med til at skabe omtale og øget turisme på øen. Et momentum som gerne skulle udnyttes også på Vestmøn.

Blandt aktører i Damme-Askeby og den nærmeste omegn efterspørges således en større grad af koordinering og overblik over relevante tilbud til besøgende og turister. Således at man som turist hurtigt og nemt kan skabe sig et overblik over indkøbsmuligheder, overnatnings- samt restaurationstilbud, oplevelser og attraktioner.

Idékatalog

Turisme

- Tættere samarbejde med turistaktører uden for Damme-Askeby (Stege, Biosfære og Dark Sky).
- Turistbrochure for oplevelser i Damme-Askeby og omegn.
- Fælles portal for overnatning og oplevelser for turister.
- Pop-up cykelværksted og cykeludlejning ved Brugsen.
- Bagagerumsmarked.
- Cykelsti over Bogø-dæmningen.
- Trekantssejls mellem Stubbekøbing, Bogø og Hårbølle.
- Cykelruter med stop ved lokalproduktioner på Vestmøn.
- Flere overnatningssteder til turister på Vestmøns del af Camønoen, fx et vandreherberg.

Prioritering af partnerskaber

Parametre for prioritering

De mange ideer til partnerskaber blev efterfølgende diskuteret, vurderet og prioriteret af styregruppen ude fra følgende parametre.

- A. **Vækstpotentiale**
Partnerskaber skal have potentiale for at skabe vækst og udvikling for hele byen og lokalområdet.
- B. **Økonomi og drift**
Partnerskaber skal være økonomisk bæredygtige og på sigt indeholde en driftsøkonomi.
- C. **Implementeringspotentiale**
Partnerskaber skal kunne igangsættes inden for projektets tidsramme.
- D. **Samskabelsespotentiale**
Partnerskaber skal kunne rumme flere aktører på tværs af sektorer.
- E. **Opbakning blandt borgere**
Partnerskaber skal have en opbakning blandt borgere i Damme-Askeby og omegn.
- F. **Samklang med eksisterende udviklingsplaner**
Partnerskaber bør kunne sammentænkes med områdefornyelsen, LUP'en og andre planer for området.

Drejebøger for igangsættelse

Med afsæt i prioriteringen af partnerskabsideerne anbefalede styregruppen, at der blev udarbejdet tre drejebøger indeholdende enkle, og konkrete handlingsanvisninger til igangsættelse af tre nye strategiske partnerskaber. I forlængelse af handlingsanvisningerne er der tilføjet en kontaktlister med data på centrale aktører inden for området.

Forslag nr. 1: Madfællesskab for borgere og erhvervsdrivende

Formålet med at etablere madfællesskaber er at skabe et socialt fællesskab om mad og måltider i Damme-Askeby og på Vestmøn. Og gennem indkøbene til og arrangementerne omkring disse måltidsfællesskaber at bidrage til at sikre Dagli' Brugsens overlevelse og skabe omsætning hos andre aktører med tilknytning til mad- og restaurationssektoren.

Forslag nr. 2: Netværk for iværksættere

Formålet med at etablere et netværk for iværksættere er at tilbyde muligheder for sparring til potentielle og nye iværksættere styrke samarbejdet, herunder et strategisk samarbejde mellem områdets iværksættere og allerede etablerede virksomheder mhp. på at skabe øget vækst på Vestmøn og tiltrække flere iværksættere til byen og området.

Forslag nr. 3: Udviklingsforum på børne- og skoleområdet

Formålet med at etablere et udviklingsforum og nogle udviklingsdage og -aktiviteter på børne- og skoleområdet er at igangsætte et tværgående samarbejde mellem offentlige og private institutioner, hvor udviklingsplaner såvel som konkrete tiltag kan drøftes og har mulighed for at koordineres. Det overordnede formål er gennem disse at skabe attraktive børne- og skolemiljøer, som kan bidrage til at øge bosætningen i området.

En drejebog for etablering af et

MADFÆLLESSKAB FOR BORGERE OG ERHVERVSDRIVENDE

INTRODUKTION

Denne drejebog giver en kortfattet og enkel starthjælp til, hvordan der etableres et madfællesskab mellem borgere og erhvervsliv i Damme-Askeby og på Vestmøn. Ønsket er bruge måltidsarrangementer til at styrke det sociale fællesskab i byen og området mhp. samtidig at bruge dem som en løftestang til at sikre Damme-Askebys centrale dagligvarebutiks overlevelse og øge omsætningen hos andre af områdets erhvervsdrivende.

Drejebogen henvender sig i første omgang til Vestmøns Lokalråd og en af dem udpeget tovholder på projektet, men den kan også bruges af andre ildsjæle eller initiativtagere i lokalområdet.

Drejebogen er én ud af tre små drejebøger. Drejebøgerne tager afsæt i hver deres konkrete problem i byen og området, og foreslår et initiativ, der kan bidrage til at afhjælpe problemet og samtidig understøtte byen og områdets generelle udvikling. Den første drejebog tager afsæt i problemerne med bosætning og ser et fælles udviklingsforum på børne- og skoleområdet som ét muligt bidrag til at styrke bosætningen. Den anden drejebog tager udgangspunkt i den manglende økonomisk vækst i området, hvor etableringen af et iværksætternetværk udgør én mulig hjælp. Den tredje drejebog (nærværende) tager afsæt i truede indkøbsmuligheder i dagligdagen, hvor madfællesskaber kan ses som ét af flere mulige bidrag til løsningen. Og drejebøgerne må meget gerne bidrage til afhjælpningen af mere end ét problem.

Bag de tre drejebøger foreligger en større drejebog om *Den samskabende landsby* med Damme-Askeby og Vestmøn som case.

BAGGRUND

Damme-Askeby har én primær dagligvarebutik, nemlig Dagli' Brugsen i byens midte. Brugsen beskrives af såvel borgere som erhvervsliv på Vestmøn som et meget vigtigt socialt samlingspunkt og en grundpille for opretholdelse af et velfungerende hverdagsliv i byen og dens opland. På trods af dette har butikken de senere år oplevet svigtende omsætning og er truet på sin eksistens.

FORMÅL

Formålet med at etablere madfællesskaber er at skabe et socialt fællesskab om mad og måltider i Damme-Askeby og på Vestmøn. Og gennem indkøbene til og arrangementerne omkring disse måltidsfællesskaber at bidrage til at sikre Dagli' Brugsens overlevelse og skabe omsætning hos andre aktører med tilknytning til mad- og restaurationssektoren.

MÅL

De konkrete mål er:

- 1) at etablere et samarbejde om et madfællesskab
- 2) at udvikle et katalog med ideer til at drive og udvikle dette madfællesskab
- 3) at igangsætte samarbejdet om ét konkret projekt: Den første fælles spisedag i Damme-Askeby

INDHOLD

Drejebogen er bygget op omkring tre *igangsættende* aktiviteter: 1) identifikation af lokale samarbejdspartnere og udarbejdelse af forslag til en formålbeskrivelse for madfællesskabet; 2) afholdelse af udviklingsmøde og 3) gennemførelse af udviklingsforummets første aktivitet.

AKTIVITET 1

SAMARBEJDSPARTNERE OG FORMÅLSBESKRIVELSE

I aktivitet 1 identificerer den af lokalrådet udpeget tovholder de første nødvendige samarbejdspartnere blandt interesserede og aktører på feltet "måltider og arrangementer" mhp. at komme igang. Og der udarbejdes i fællesskab et *forslag* til en formålsbeskrivelse for madfællesskabet.

1

Samarbejdspartnere

Tovholderen tager i første omgang kontakt til potentielle samarbejdspartnere til etableringen af et "madhold" for planlægningen og udførelsen af måltidsaftener og fortæller om ideen.

Bagerst i drejebogen findes en konktaktliste over områdets aktører og en liste over andre potentielle interessenter. Dagli' Brugsen indgår i kontaktskabelsen og planlægningen.

2

Formålsbeskrivelse og mål

I samarbejde med de aktører som har vist interesse for ideen udarbejder tovholderen på et møde et *forslag* til en formålsbeskrivelse for madfællesskabet. Formålsbeskrivelsen skal kort redegøre for det overordnede formål med madfællesskabet, dets mål, organisering og mødeform mv., og indeholde eksempler til konkrete emner for samarbejdet,

Forslagene til formål og mål bør ikke gøres for specifikke, men være åbne for debat og deltagernes indflydelse mhp. at skabe ejerskab til madfællesskabet. Ligsom det anbefales at holde organisering og mødeform mv. uformelt.

AKTIVITET 2

FØRSTE PLANLÆGNINGSMØDE

I aktivitet 2 afholdes første planlægningsmøde for *Madfællesskabet* for alle interesserede borgere og relevante virksomheder i området.

1

Dagsorden og mål for første udviklingsdag

Tovholderen og samarbejdspartnerne udsender invitation til afholdelse af det første planlægningsmøde. Planlægningsmødets mål er dels at etablere madfællesskabet og fastlægge rammerne for dets virke, dels at komme med ideer til madarrangementer og beslutte fællesskabets første arrangement.

1. Forslag til formål med madfællesskabet og et navn til det
2. Forslag til madfællesskabets organisering, dets arrangementer, kommunikation mv.
3. Forslag til madfællesskabets arrangementer (et idékatalog)
4. Beslutning af madfællesskabets første arrangement

AKTIVITET 3

MADFÆLLESSKABETS FØRSTE ARRANGEMENT

I aktivitet 3 gennemføres madfællesskabets første arrangement.

1 Forslag til madfællesskabets første arrangement

Madfællesskabet har besluttet sit første arrangement, der med fordel kan være meget konkret, som manifesterer madfællesskabets eksistens - og som samtidig tydeliggør, hvordan fællesskabet kan bidrage til at sikre Dagli' Brugsens overlevelse gennem indkøb af råvarer og øge omsætningen i blandt aktører inden for "måltider og arrangementer" på Vestmøn.

Først på listen over drøftede arrangementer er en måltidsaften i samarbejde med plejehjemmet eller andet sted, som har køkkenfaciliteter og kan huse mange mennesker. COOP har udarbejdet en overordnet drejebog for etablering af madfællesskaber i samarbejde med Brugsen, som med fordel kan anvendes som udgangspunkt for det første arrangement. Den findes på COOP's hjemmeside eller som print i Dagli' Brugsen i Damme-Askeby.

Blandt de forhold, som der skal besluttet er, hvem der er på 'madholdet', arbejdsdeling, opdækning og afrydning, budget, menu og pris, tilmeldingsmuligheder og andre praktiske forhold. Invitationen til arrangementet bør kommunikeres gennem forskellige kanaler som fx opslagstavle ved Brugsen, ved kassen Vestmøns Lokalråds hjemmeside, annoncering og omtale i lokalavisen, Facebook mv.

KONTAKTLISTE

Mulige partnere	Beskrivelse	Kontakt
Dagli' Brugsen	En essentiel samarbejdspartner gennem etableringen af Madfællesskaberne. Måltidsaftener skal arrangeres sammen med repræsentanter fra Brugsen og gerne Brugsforeningen.	Uddeler, Helle Andersen : 55 81 70 07 04087@coop.dk
Hårbøllehuset	Hårbøllehuset arrangerer i forvejen offentlige events for lokalområdet. Der er både funktionsdygtigt køkken, service, stole og borde.	Bent Jørgensen: 55 81 74 19 info@harbollehuset.dk
Fanefjord Plejecenter	Repræsentanter fra Fanefjord Plejecenter har tidligere givet udtryk for, at de godt kunne lægge hus og køkken til måltidsaftener med Brugsen. En nylig omstrukturering af ledelsen kan dog være et problem.	Hovednummer: 55 37 18 84
Saftstationen	Nyligt opført selskabslokale, som meget gerne skal benyttes til lokale og folkelige arrangementer for byen. Der er ikke noget køkken, så maden skal kunne laves andensteds.	Peter Bysted: 40 30 66 26 pby@icono.dk
Teaterbygningen Kok & Rul	Den gamle teaterbygning er omdannet til et selskabslokale. Her er både køkken, borde og stole til mange mennesker.	Kok & Rul: 20 70 61 30 mail@kokogrul.dk
Fanefjord Skole	Fanefjord Skole kan også være et oplagt sted til fremtidige måltidsaftener. En central beliggenhed med både køkken, borde og stole.	Skolelederen, Karina Lund: 29 92 79 04
Fanefjord Hallen	Fanefjord Hallen har en stor kapacitet og et mindre køkken. Formanden i Fanefjord Idrætsforening har tidligere givet udtryk for, at man ønsker at benytte hallen til folkelige arrangementer.	Formand for FIF, Louise Theill: 23 29 24 05 louise@feriepartner.dk
Møn Retreat	Møn Retreat har både stort køkken, service, stole og borde til mange mennesker. De har tidligere givet udtryk for, at de ønske at åbne centeret mere op for lokalområdet. Det kunne kombineres med mindfulness- og yogaøvelser.	Direktør, Johannes Dam: 23 25 89 98 info@moenretreat.dk

EN DREJEBOG FOR ETABLERINGEN AF ET

NETVÆRK FOR IVÆRKSÆTTERE

INTRODUKTION

Denne drejebog giver en kortfattet og enkel starthjælp til, hvordan der kan etableres udviklingsaftener mellem iværksættere og erhvervslivet i Damme-Askeby og på Vestmøn. Ønsket er at bruge udviklingsaftnerne til at skabe et netværk for strategisk samarbejde mellem erhvervsaktører i byen og området mhp. at bruge dem som løftestang for skabelsen af arbejdspladser og vækst på Vestmøn.

Drejebogen henvender sig i første omgang til Vestmøns Lokalråd og en af dem udpeget tovholder på projektet, men den kan også bruges af andre ildsjæle eller initiativtagere i lokalområdet.

Drejebogen er én ud af tre små drejebøger. Drejebøgerne tager afsæt i hver deres konkrete problem i byen og området, og foreslår et initiativ, der kan bidrage til at afhjælpe problemet og samtidig understøtte byen og områdets generelle udvikling. Den første drejebog tager afsæt i problemerne med bosætning og ser et fælles udviklingsforum på børne- og skoleområdet som ét muligt bidrag til at styrke bosætningen. Den anden drejebog (nærværende) tager udgangspunkt i den manglende økonomisk vækst i området, hvor etableringen af et iværksætternetværk udgør én mulig hjælp. Den tredje drejebog tager afsæt i truede indkøbsmuligheder i dagligdagen, hvor madfællesskaber kan ses som ét af flere mulige bidrag til løsningen. Og drejebøgerne må meget gerne bidrage til afhjælpningen af mere end ét problem.

Bag de tre drejebøger foreligger en større drejebog om *Den samskabende landsby* med Damme-Askeby og Vestmøn som case.

BAGGRUND

På Vestmøn findes flere virksomheder indenfor kunst, kultur, kursusvirksomhed og specialiseret, lokal fødevareproduktion. Det har imidlertid vist sig svært at skabe et bredere og strategisk samarbejde, der kan skabe synergi mellem virksomhederne og fx bruges til en fælles branding. Samtidigt efterspørges flere arbejdspladser og flere iværksættere.

FORMÅL

Formålet med at etablere et netværk for iværksættere er at tilbyde muligheder for sparring til potentielle og nye iværksættere styrke samarbejdet, herunder et strategisk samarbejde mellem områdets iværksættere og allerede etablerede virksomheder mhp. på at skabe øget vækst på Vestmøn og tiltrække flere iværksættere til byen og området.

MÅL

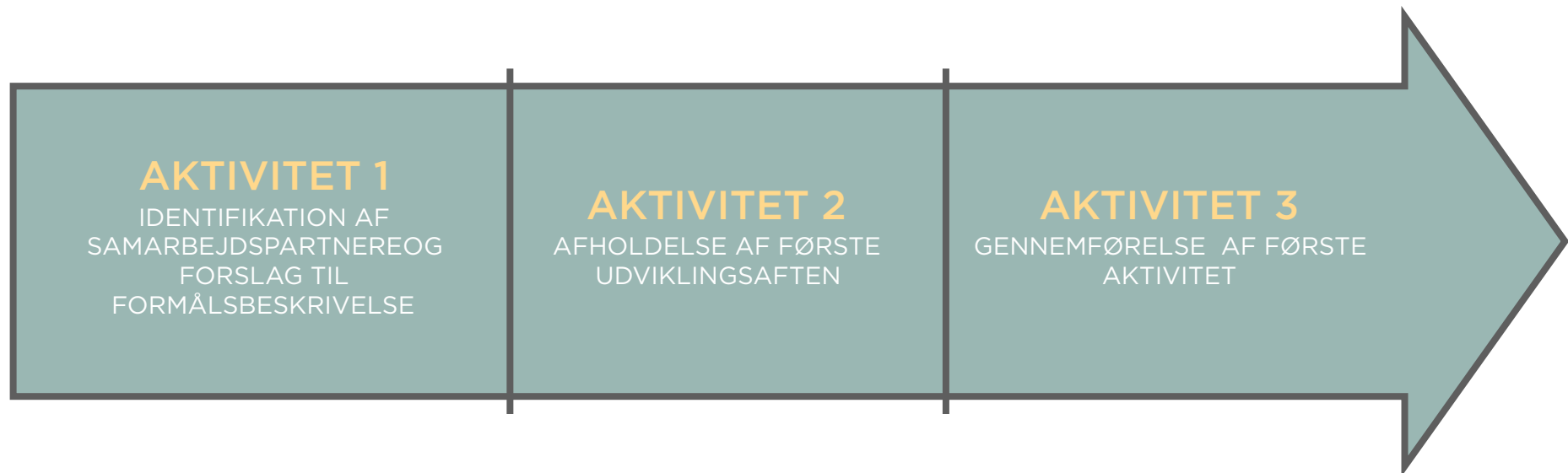
De konkrete mål er:

- 1) at etablere et samarbejde om et netværk for iværksættere
- 2) at udvikle et katalog med ideer til at drive og udvikle dette netværk
- 3) at igangsætte samarbejdet om ét konkret projekt.

INDHOLD

Drejebogen er bygget op omkring tre *igangsættende* aktiviteter:

- 1) identifikation af lokale samarbejdspartnere og udarbejdelse af forslag til en formålsbeskrivelse for netværket
- 2) afholdelse af første udviklingsaften
- 3) gennemførelse af netværkets første aktivitet.

AKTIVITET 1

SAMARBEJDSPARTNERE OG FORMÅLSBESKRIVELSE

I aktivitet 1 identificerer den af lokalrådet udpeget tovholder de første nødvendige samarbejdspartnere blandt områdets iværksættere og virksomheder mhp. at komme igang. Og der udarbejdes i fællesskab et *forslag* til en formålsbeskrivelse for iværksætternetværket.

1

Samarbejdspartnere

Tovholderen tager i første omgang kontakt til nogle af områdets iværksættere og virksomheder og fortæller om ideen med netværket.

Bagerst i drejebogen findes en kontaktiliste over potentielle samarbejdspartnere og medlemmer af netværket.

2

Formålsbeskrivelse og mål

I samarbejde med de ledere som har vist interesse for ideen udarbejder tovholderen på et møde et *forslag* til en formålsbeskrivelse for iværksætternetværket. Formålsbeskrivelsen skal kort redegøre for det overordnede formål med netværket, netværkets mål, dets organisering og mødeform mv., og indeholde eksempler til konkrete emner for samarbejdet,

Forslagene til formål og mål bør ikke gøres for specifikke, men være åbne for debat og deltagernes indflydelse mhp. at skabe ejerskab til udviklingsforummet. Ligesom det anbefales at holde organisering og mødeform mv. uformelt.

AKTIVITET 2

FØRSTE UDVIKLINGSaften

I aktivitet 2 afholdes første udviklingsdag for *Netværket for iværksættere* for områdets iværksættere og virksomheder samt andre relevante aktører og potentielt interesserede.

1 Dagsorden og mål for første udviklingsdag

Tovholderen og samarbejdspartnerne udsender invitation til afholdelse af den første udviklingsaften. Udviklingsaftens mål er dels at etablere netværket og fastlægge rammerne for dets virke, dels at komme med ideer til aktiviteter og beslutte forummets første aktivitet.

1. Forslag til formål med iværksætternetværket og et navn til netværket
2. Forslag til netværkets organisering, mødeformat (udviklingsaftenerne), kommunikation mv.
3. Forslag til netværkets aktiviteter (et idékatalog)
4. Beslutning af netværkets første aktivitet

AKTIVITET 3

IVÆRKSÆTTERNETVÆRKETS FØRSTE AKTIVITET

I aktivitet 3 gennemføres iværksætternetværkets første aktivitet.

Forslag til netværkets første aktivitet

Netværket har besluttet sin første aktivitet, der med fordel kan være meget konkret, som manifesterer netværkets eksistens - og som samtidig tydeliggør, hvordan netværket kan bidrage til at øge antallet af iværksættere på Vestmøn og skabe vækst i området..

Der har ved flere lejligheder været talt om behovet for et netværk for iværksættere, hvor både potentielle iværksættere og relativt nystartede virksomheder kunne hente råd og sparring. gennem kontakt med allerede eksisterende virksomheder og andre med kontakter og ressourcer. Ligesom der har været talt om behovet for et stærkere samarbejde, evt. strategisk samarbejde, mellem iværksættere og virksomheder. Navnlig har erhvervsturisme været nævnt som et satsningsområde i Damme-Askeby og på Vestmøn, idet der allerede er flere etablerede aktører på området eller som er potentielt relevante i forhold hertil.

En af de drøftede konkrete aktiviteter er køb af en stand på Møde & Eventmessen i marts 2019., der kan bruges til at brande Damme-Askeby og Vestmøn, som en attraktivt lokation for konferencer og møder.

KONTAKTLISTE

Mulige partnere	Beskrivelse	Kontakt
Folkevandringen	Tilbyder Walk n' Talk til private og erhvervsvirksomheder.	Carsten Ohm: 20 10 20 01 carsten@folkevandringen.dk
Hårbølle Mejeri	Producerer og sælger oste og yoghurt baseret på lokale råvarer.	Elsebeth Lynge: 55 81 81 86 info@harbollemejeri.dk
Isle of Møn Gin	Producerer og sælger Gin udelukkende bestående af råvarer fra Møn.	Uffe Lind: 22 39 36 30 contact@isleofmoen.com
Kok & Rul	Arbejder med catering og foodtruck til forskellige arrangementer. Der ønskes at udvide med overnatningsteder, café og selskabslokale.	Kok & Rul: 20 70 61 30 mail@kokogrul.dk
Kunsthø 44 Møn	Kunsthø med fokus på samtidskunst. Arbejder blandt andet med FLUXUS-bevægelsen.	Christina Louise Jørgensen: 28 83 24 83 info@44moen.dk
Legeuniverset Møn	Et videnscenter med fokus på "leg" og kreativitet.	Mogens Åside: 21 27 76 54 info@legeprojektet.dk
Møn Fodboldgolf	Fodboldgolf til virksomheder, turister og lokale.	Steen Nielsen: 24 47 94 96 info@monfodboldgolf.dk
Møn Retreat	Kursuscenter med fokus på fysisk og mental velvære. Der arbejdes på at vende fokus mod øget erhvervsturisme.	Johannes Dam: 23 25 89 98 info@moenretreat.dk
Saftstationen	Udlejningsted til bryllup, musik og andre folkelige arrangementer. Derudover er der etableret en række lejligheder til udlejning.	Peter Bysted: 40 30 66 26 pby@icono.dk
Scene 1	Arrangerer koncertoplevelser, digtoplæsning, dans, foredrag og meget mere. Typisk i samarbejde med Hårbøllehuset.	Kirsten Fahnøe 60 80 16 66 info@scene1.eu

Eksterne aktører	Beskrivelse	Kontakt
Bosætningsambassadør	Bosætningsambassadøren har i samarbejde med Vestmøn Lokalråd etableret et Tilflytterhus midt i Damme-Askeby. Huset kunne benyttes som et led i tiltrækningen af nye iværksættere.	Lillian Sand: 61 70 47 92 lilliansand63@gmail.com
Bosætningskonsulent – Vordingborg Kommune	I Vordingborg Kommune har man ansat en bosætningskonsulent, som arbejder i tæt samarbejde med lokalråd på Møn. Her kan søges rådgivning til netværket.	Bosætningskonsulent, Martin Holmsgaard Håkan: 21 63 54 47 rdha@vordingborg.dk
Campus Vordingborg	Professionsuddannelsescenter i Vordingborg.	Campusansvarlig, Stina Møllenbach: 72 48 23 93 slm@pha.dk
Vestmøns Lokalråd	Arbejder strategisk med at iværksætte større samarbejde mellem områdets erhvervsvirksomheder.	Formand, Jørn Svenstrup: 30 42 31 48 hestesvenstrup@sport.dk
Vordingborg Erhverv	Vordingborg Erhverv tilbyder i samarbejde med Vordingborg Kommune, turistforeningen og andre aktører rådgivning og sparring til iværksættere.	Direktør, Susanne Kruse Sørensen: 23 80 90 46 sks@vordingborgerhverv.dk
Vordingborg Gymnasium og HF	Gymnasium og HF i Vordingborg.	Rektor, Ib Brøkner Christiansen: 20 77 55 37 ib@vordingborg-gym.dk
Vækstfabrikken i Stege	Kontorfællesskab i Stege med fokus på iværksætteri og entreprenørskab.	Daglig leder, Steffen Steffensen: 31 55 30 35 stst@liselundfontaenen.dk

En drejebog for etablering af et

UDVIKLINGSFORUM PÅ BØRNE- OG SKOLEOMRÅDET

INTRODUKTION

Denne drejebog giver en kortfattet og enkel starthjælp til, hvordan der etableres udviklingsdage og udviklingsaktiviteter på børne- og skoleområdet i Damme-Askeby og på Vestmøn. Ønsket er bruge dagene til at skabe et strategisk samarbejdende udviklingsforum mellem offentlige og private institutioner på børne- og skoleområdet, der kan skabe mere attraktive miljøer for børn og dermed bidrage til øget bosætning på Vestmøn.

Drejebogen henvender sig i første omgang til Vestmøns Lokalråd og en af dem udpeget tovholder på projektet, men den kan også bruges af andre ildsjæle eller initiativtagere i lokalområdet.

Drejebogen er én ud af tre små drejebøger. Drejebøgerne tager afsæt i hver deres konkrete problem i byen og området, og foreslår et initiativ, der kan bidrage til at afhjælpe problemet og samtidig understøtte byen og områdets generelle udvikling. Den første drejebog (nærværende) tager afsæt i problemerne med bosætning og ser et fælles udviklingsforum på børne- og skoleområdet som ét muligt bidrag til at styrke bosætningen. Den anden drejebog tager udgangspunkt i den manglende økonomisk vækst i området, hvor etableringen af et iværksætternetværk udgør én mulig hjælp. Den tredje drejebog tager afsæt i truede indkøbsmuligheder i dagligdagen, hvor madfællesskaber kan ses som ét af flere mulige bidrag til løsningen. Og drejebøgerne må meget gerne bidrage til afhjælpningen af mere end ét problem.

Bag de tre drejebøger foreligger en større drejebog om *Den samskabende landsby* med Damme-Askeby og Vestmøn som case.

BAGGRUND

Vestmøns skoler og børnehaver beskrives af de fleste som fundamentale for områdets liv og funktion og helt centrale for tiltrækningen af tilflyttere. Mange etablerede familier og tilflyttere ser variationen af private og offentlige børne- og skoletilbud som en stor kvalitet ved lokalområdet. Flere af områdets børne- og skoleinstitutioner har imidlertid dalende elevtal og spås at gå en svær fremtid i møde.

FORMÅL

Formålet med at etablere et udviklingsforum og nogle udviklingsdage og -aktiviteter på børne- og skoleområdet er at igangsætte et tværgående samarbejde mellem offentlige og private institutioner, hvor udviklingsplaner såvel som konkrete tiltag kan drøftes og har mulighed for at koordineres. Det overordnede formål er gennem disse at skabe attraktive børne- og skolemiljøer, som kan bidrage til at øge bosætningen i området.

MÅL

De konkrete mål er:

- 1) at etablere et samarbejde om et udviklingsforum på børne- og skoleområdet
- 2) at udvikle et katalog med ideer til at drive og udvikle dette udviklingsforum
- 3) at igangsætte samarbejdet om ét konkret projekt

INDHOLD

Drejebogen er bygget op omkring tre *igangsættende* aktiviteter:

- 1) identifikation af lokale samarbejdspartnere og udarbejdelse af forslag til en formålbeskrivelse for udviklingsforummet
- 2) afholdelse af første udviklingsdag
- 3) gennemførelse af udviklingsforummets første aktivitet.

AKTIVITET 1

SAMARBEJDSPARTNERE OG FORSLAG TIL FORMÅLSBESKRIVELSE

I aktivitet 1 identificerer den af lokalrådet udpeget tovholder de første nødvendige samarbejdspartnere blandt ledere fra områdets skole- og børneinstitutioner mhp. at komme igang, og der udarbejdes i fællesskab et *forslag* til en formålsbeskrivelse for udviklingsforummet.

1 Samarbejdspartnere

Tovholderen tager i første omgang kontakt til alle områdets skole- eller børnehaveledere og fortæller om ideen med udviklingsforummet.

Bagerst i drejebogen findes en kontaktiliste over områdets skole- og børneinstitutioner og en liste over andre potentielle interessenter.

2 Formålsbeskrivelse og mål

I samarbejde med de ledere som har vist interesse for ideen udarbejder tovholderen på et møde et *forslag* til en formålsbeskrivelse for udviklingsforummet. Formålsbeskrivelsen skal kort redegøre for det overordnede formål med forummet, forummets mål, dets organisering og mødeform mv., og indeholde eksempler til konkrete emner for samarbejdet,

Forslagene til formål og mål bør ikke gøres for specifikke, men være åbne for debat og deltagernes indflydelse mhp. at skabe ejerskab til udviklingsforummet. Ligesom det anbefales at holde organisering og mødeform mv. uformelt.

AKTIVITET 2

FØRSTE UDVIKLINGS DAG

I aktivitet 2 afholdes første udviklingsdag for *Udviklingsforum på børne- og skoleområdet* for alle områdets skole- og børnehaveledere samt andre relevante aktører og potentielt interesserede.

1

Dagsorden og mål for første udviklingsdag

Tovholderen og samarbejdspartnerne udsender invitation til afholdelse af den første udviklingsdag. Udviklingsdagens mål er dels at etablere forummet og fastlægge rammerne for dets virke, dels at komme med ideer til aktiviteter og beslutte forummets første aktivitet.

1. Forslag til formål med udviklingsforummet og et navn til forummet
2. Forslag til forummets organisering, mødeformat (udviklingsdagene), kommunikation mv.
3. Forslag til forummets aktiviteter (et idékatalog)
4. Beslutning af forummets første aktivitet

AKTIVITET 3

UDVIKLINGSFORUMMETS FØRSTE AKTIVITET

I aktivitet 3 gennemføres udviklingsforummets første aktivitet.

1

Forslag til netværkets første aktivitet

Forummet har besluttet sin første aktivitet, der med fordel kan være meget konkret, som manifesterer forummets eksistens - og som samtidig tydeliggør, hvordan forummet kan bidrage til at øge bosætningen på Vestmøn.

Der har blandt flere institutionsledere været talt om, at man fx kunne producere en film om det at være barn på Vestmøn i samarbejde med Filmfabrikken i Stege: Et bosætningstiltag i børnehøjde. At være barn på Vestmøn rummer nogle helt særlige og stedsspecifikke muligheder, som ikke nødvendigvis gives andre steder og sket ikke i de større byer. Der mangler beskrivelser af det sociale fællesskab, den nærhed til naturen og de muligheder, som børneinstitutionerne og skolerne på Vestmøn tilbyder, og som rummer en klar attraktion for børnefamilier fx i København.

KONTAKTLISTE

Skole og børnehaver	Beskrivelse	Kontakt
Fanefjord Skole	Folkeskole i Damme-Askeby er en underafdeling af Møn Skole. Skolen har fået ny leder, Karina Lund, som flere gange har givet udtryk for lysten til et samarbejde på tværs af området institutioner.	Skoleleder, Karina Lykke Lund: 29 92 79 04 KAND@vordingborg.dk
Møn Friskole	Møn Friskole i er friskole beliggende i Damsholte. Foruden en skole er der også en børnehave tilknyttet. Den nuværende leder Søren Toft Nielsen har tidligere givet udtryk for ønsket om et samarbejde på tværs af området institutioner.	Skoleleder, Søren Toft Nielsen: 50 60 65 90 skoleleder@moen-friskole.dk
Skole for Livet	Skolen for Livet er en friskole, der er placeret ved Tjørnemark. Det er endnu ikke blevet undersøgt, hvorvidt de har interesser i et strategisk samarbejde.	Ledere, Kaspar Jørgensen og Tina Corneliussen. 52 65 67 54 post@skolenforlivet.nu
Dronning Fanes Børnehus	Kommunal børnehave midt i Damme-Askeby. Lederen har tidligere givet udtryk for ønsket om et samarbejde. De arbejder allerede sammen diverse offentlige og private skoler i området i forhold til børnenes overgang fra børnehave til skole.	Leder, Jane Rasmussen: 55 36 33 96 jhpe@vordingborg.dk
Turmalin Steinerbørnehave og vuggestue	Rudolf Steiner-børnehave i Hårbølle. Det er endnu ikke blevet undersøgt, hvorvidt de har interesser i et strategisk samarbejde.	Leder, Trine Green Jensen 30 70 10 02 info@turmalin.dk
Krummebækgaard	Krummebækgaard er en skole som tilbyder erhvervsrettede uddannelser til psykisk sårbare unge.	Forstander, Bent Legaard: 55 81 70 81 bent@krummebaekgaard.dk

Andre interessenter	Beskrivelse	Kontakt
Vestmøns Lokalråd	Arbejder allerede nu strategisk med forskellige bosætningsstrategier og tiltag. Blandt andet er et Tilflytterhus blevet etableret ved siden af Brugsen.	Formand, Jørn Svenstrup: 30 42 31 48 hestesvenstrup@sport.dk
Bosætningsambassadør	Bosætningsambassadøren arbejder med forskellige tiltag ift. bosætning i samarbejde med lokale kræfter og Vestmøns Lokalråd.	Lillian Sand: 61 70 47 92 lilliansand63@gmail.com
Fanefjord IF	I sporthallen ved siden af Fanefjord Skole foregår en del aktiviteter med børn. Der er blandt andet blevet oprettet en Cirkusklub for børn i området.	Formand for FIF, Louise Theill: 23 29 24 05 louise@feriepartner.dk
Bosætningskonsulent – Vordingborg Kommune	I Vordingborg Kommune har man ansat en bosætningskonsulent, som arbejder i tæt samarbejde med lokalråd på Møn. Her kan hentes råd til samarbejdet.	Bosætningskonsulent, Martin Holmsgaard Håkan. 21 63 54 47 rdha@vordingborg.dk
Filmfabrikken i Stege	Filmskole for børn og unge i Stege. Skolen kunne inddrages i udvikling af en film om at være barn på Vestmøn	Rektor, Judith Breuning 25 76 21 06 mail@filmfabrikken.dk

Kommunikation af Den Samskabende Landsby

Jørn Svenstrup, Formand for Vestmøn Lokalråd

“Abhh — dejligt at få luft og undskyld det blev så lang en smøre. Jeg har så mange ideer, at jeg kunne blive ved”. Sådan afslutter den tidligere folkeskolelærer og nu frivillige ildsjæl Dorte Hejlskov sin mail til styregruppen i projektet Den Samskabende Landsby i Damme-Askeby på Vestmøn. I mailen har Dorte oplyst et hav af nye ideer til nye samarbejder mellem “de mange kreative og spændende kræfter i Damme-Askeby og omegn”.

Hun og flere andre engagerede borgere og aktører har i løbet af 2018 været en aktiv del af projektet Den Samskabende Landsby i Damme-Askeby. Projektet, som er støttet af Landdistriktpuljen, har til formål at samle lokalområdets kræfter i en fælles indsats om at skabe vækst, bosætning og udvikling.

Gennem en indledningsvis kortlægning af nuværende aktører, aktiviteter og ressourcer i lokalområdet og dernæst to workshops arrangeret af Vestmøns Lokalråd, Vordingborg Kommune, Mejeriets Venner og rådgivningsvirksomheden Gemeinschaft har ildsjæle som Dorte og områdets erhvervsdrivende, foreninger, institutioner og andre aktører haft muligheden for at diskutere landsbyens fremtid og danne nye alliancer og partnerskaber. Projektet bygger derved videre på den generelle udvikling i Damme-Askeby og på Vestmøn, hvor kommunen i samarbejde med Fanefjord Sparekasses Fond i starten af året fremlagde planer for en områdefornyelse, der har til formål at etablere et fysisk midtpunkt i den udstrakte landsby.

Der er med afsæt i den hidtidige samskabelse udviklet drejebøger for igangsættelse af tre nye partnerskaber: et netværk for iværksættere mhp. at skabe vækst og beskæftigelse; et udviklingsforum på børne- og skoleområdet mhp. på skabe øget bosætning og endelig et madfællesskab mhp. at skabe socialt fællesskab blandt borgerne og øget omsætning i den lokale brugs og hos områdets øvrige erhvervsdrivende.

Vestmøns Lokalråd, Vordingborg Kommune og aktører i Damme-Askeby og på Vestmøn vil nu igangsætte partnerskabsprojekterne og gå videre med den samskabende udvikling, så Dorte og andre kan udleve nogle af deres ideer og drømme for det lokalområde, som de har så stor kærlighed til.

Formidlingsplan

Projektets modeludvikling for samskabelse og projektets resultater er dels fortløbende formidlet i forbindelse med oplæg ved interne og eksterne workshops, seminarer og møder, dels offentliggjort på Vestmøn Lokalråds og Vordingborg Kommunes og Gemeinschafts hjemmesider samt på app'en Min Landsby. Information om projektet distribueres således både på lokalt, kommunalt og på nationalt niveau.

Endvidere har Vestmøn Lokalråd udsendt en pressemeddelelse vedr. projektet, hvori de tre drejebøger for igangsættelse af nye strategiske partnerskaber i Damme-Askeby bl.a. beskrives. Pressemeddelelsen er sendt til diverse lokalaviser på Sydsjælland og øerne.

I den udviklede models tre tilknyttede drejebøger kan der findes oplysninger på de kontaktpersoner, der er ansvarlige for hvert af de tre nye strategiske partnerskabers videreførelse efter endt projektperiode. Interesserede borgere, foreninger og virksomheder kan således nemt komme i kontakt med projektejerne.

Tidsplan

Januar 2018	Projektstart
August 2018	Afslutning af projekt og overlevering af projektmappe inkl. drejebøger
September 2018 – januar 2019	Formidling af projektet og dets resultater og igangsættelse af partnerskaber

Skærmbillede fra hjemmesiden

Skærmbillede fra Vestmøn Lokalskole hjemmeside, der linker til lokalrådets pressemeddelelse vedr. Den samskabende landsby. Denne hjemmeside benyttes af især lokale borgere til at orientere sig om sit lokalområde.

Skærmbillede fra Vordingborg Kommunes hjemmeside. Herfra kan projektmappen inkl. de tre drejebøger åbnes af alle interesserede borgere.

VORDINGBORG
KOMMUNE

BORGER

ERHVERV

KOMMUNEN

POLITIK

I foråret 2017 gav Trafik-, Bygnings- og Boligstyrelsen samt kommunalbestyrelsen tilsagn om reservation af midler til en områdefornyelse i Damme-Askeby på Vestmøn.

Siden da har kommunen givet ordet til borgerne gennem en involverende proces, med udgangspunkt i Tilflytterhuset midt i byen, hvor en medarbejder i efteråret 2017 har samlet idéer og kommentarer til programmet for områdefornyelsen. Der er blevet afholdt borgermøder, nedsat en arbejdsgruppe og en følgegruppe samt lavet byvandring og nu forelægger det endelige program.

Programmet er udarbejdet af Vordingborg Kommune og tegnestuen Anne Stausholm Landskabsarkitekter, og er i foråret 2018 endeligt godkendt af kommunalbestyrelsen og Trafik-, Bygnings- og Boligstyrelsen.

Anlæg af første etape igangsættes foråret 2019.

Den samskabende landsby

er et projekt udført som en del af områdefornyelsen. Det var et samarbejde mellem Vestmøn Lokalforsamling, Fonden Møns Bygningsfornyelse, rådgiveren Gemeinschaft, lokale borgere og virksomheder samt områdefornyelsen.

Projektet forløb i perioden januar 2018-august 2018 og handlede om at kortlægge de aktører, aktiviteter og ressourcer, som findes i Damme-Askeby og lokalområdet for at skabe grundlag for øget bosætning og vækst.

Resultatet af analyser og workshops er nedenstående rapport samt tre drejebøger for partnerskaber på tværs af sektorer (se side 30): Madfællesskaber for borgere og erhvervsdrivende, Netværk for iværksættere og udviklingsforum på børne- og skoleområdet.

Program for områdefornyelsen i Damme-Askeby

>

Projektmappe - Den samskabende landsby

>

Skærmbillede fra Gemeinschafts hjemmeside, der spreder information om projektet på landsplan til både kommuner, rådgivere og andre aktører.

Udvikling af samskabende fællesskaber

På den vestlige del af Møn findes en af landets længste landsbyer, Damme-Akseby. Byen kendetegnes ved en lang række forenings-, virksomheds- og byfornyelsestiltag, der savnes dog strategisk overblik og retning blandt områdets aktører og borgere.

I samarbejde med Vestmøn Lokalforsamling, ejerne af det tidligere Fanefjords Mejeri og Vordingborg Kommune er Gemeinschaft igang med at gøre Damme-Akseby til landets første samskabende landsby.

Med afsæt i en grundig antropologisk kortlægning af områdets stedsbundne ressourcer og en række samskabende workshops med lokale borgere og aktører vil projektet sikre et bredt anlagt samarbejde samt en

